

С. М. Крашевськастарший викладач кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ України

ПРИЙОМИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СЛІВ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ ЗВО

У статті аналізуються психолого-педагогічні аспекти вивчення іноземної мови та іноземної лексики зокрема. Ми постійно стикаємося з величезними обсягами інформації. Не всю її мозок розглядає як важливу, а отже, не всю інформацію людина спроможна запам'ятати. Активізація роботи мозку прямо пов'язана з покращенням пам'яті. Але сама проблема запам'ятовування розглядається як вплив багатьох факторів, зважаючи на те, як під час вивчення лексичних одиниць значно покращується результат запам'ятовування й самого сприйняття загалом. На основі спостережень та аналізі дослідження учених-методистів було відібрано ключові фактори впливу на вирішення поставлених завдань. Як відомо, повторення – основа переведення інформації на якісно новий рівень. Досвід роботи багатьох учених дає нам відповідь, як ефективніше це робити, щоб охопити більше сфер інформації. Варто наголосити, що саме комбінування різних методів і засобів показує себе найбільш результативним щодо засвоєння інформації.

Під час дослідження також було виявлено, що структурованість сприйняття матеріалу та системність є одними з найдієвіших засобів ефективного вивчення лексичних одиниць.

Вагому, якщо не основну, роль відіграють сама пам'ять і те, як ми її використовуємо для засвоєння знань і подачі інформації, оскільки під час збільшення обсягу вивчення матеріалу постає проблема запам'ятовування. Різні види спостережень показують, що активний процес мозкової діяльності постійно залучає пам'ять і увагу – чи то як основу досвіду особистості, чи то як комунікативну та культурну пам'ять. Останні дослідження показують, що під час вивчення саме іноземної мови неймовірно важливу роль відіграють саме усне спілкування й задіяна при цьому комунікативна пам'ять. Враження від живого спілкування завжди пов'язані з «осмисленим» повторенням, асоціативним мисленням, увагою та логічним викладом (а отже – й використанням) інформації. Вони завжди залучають візуальне сприйняття, почуття та емоції. Кожне спілкування є унікальним, а отже – незабутнім. Отож неефективність механічного вивчення потрібно замінювати на більш дієві методи.

Основними під час розгляду питання виділяються такі аспекти, як «активне запам'ятовування та повторення», активізація візуальної пам'яті.

Ключові слова: дослідження, шляхи вивчення, практичне використання, рекомендації розвитку, контекст, продуктивні уміння, комбінування методів, візуалізація, життєві ситуації.

Постановка проблеми. Вивчення будь-якої мови починається із запам'ятовування найбільш уживаних мовних одиниць. Коли кількість слів із часом починає збільшуватися, студенти стикаються з проблемою їх запам'ятовування, а викладачі, зі свого боку, – з методами полегшення подачі інформації для її кращого сприйняття та засвоєння.

Актуальність дослідження обґрунтована сьогоденним обсягом інформації, яку потрібно донести і запам'ятати на сучасному етапі розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед учених-методистів, що займалися цим питанням, можна знайти такі відомі імена, як Н. Гальскова, Н. Гез, С. Ніколаєва, О. Миролюбов, Ю. Пассов, Л. Щерба, А. Щукін.

С. Жицька у своїй роботі зазначає практичний компонент вивчення мови як здатності, яка забезпечує готовність курсантів до безперервної мовної освіти та самоосвіти з метою міжкультурної взаємодії в різних сферах діяльності [1, с. 13].

Мета статті – підібрати і виокремити основні методи запам'ятовування для полегшення як подачі матеріалу з боку викладача, так і сприйняття з боку студента, а також проаналізувати шляхи досягнення покращення якості самоосвіти загалом.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи цю проблему, ми повинні враховувати багато факторів, такі як обсяг уваги та пам'яті, повторення самої інформації, візуалізація, прослуховування та активне відтворення. У роботі було виокремлено такі основні аспекти для вивчення іноземних слів студентами, як:

- обсяг уваги і пам'яті;
 - повторення;
 - візуальна пам'ять.
- Об'єм уваги і пам'яті.

Різні види спостережень показують, що здатність людини як свідомо переживати минулі події (епізодична пам'ять), так і уявляти майбутні події веде за собою активний процес мозку.

кової діяльності. Вчені розрізняють колективну пам'ять і увагу. Колективна пам'ять і увага підтримуються усним спілкуванням (комунікативною пам'яттю) і фізичним записом інформації (культурною пам'яттю). Враховуючи важливу роль робочої пам'яті у вивченні мови, останніми роками спостерігається все більша кількість емпіричних досліджень, які вивчають її вплив на вивчення іноземної мови. Проте через відсутність консенсусу щодо концептуалізації конструкції робочої пам'яті та процедури її оцінювання в процесі вивчення іноземної мови робоча пам'ять або дослідження з вивчення іноземної мови можуть страждати від деяких обмежень.

З психологічного боку звичайна людина без спеціальної підготовки та бази знань не може запам'ятати більше 10 елементів інформації без логічного взаємозв'язку. Є деякі винятки, наприклад алфавіт, місяці року тощо.

Повторення.

Для багатьох, хто вивчає мову, (та їх вчителів) повторення високо цінується: чи то повторюючи словниковий запас, чи то граматичні сполучення, чи то звуки або цілі фрази. Ця практика настільки вкорінена в мисленні і практиці багатьох людей, що їм важко бачити вивчення мови без такої практики як її основної частини.

Насправді є різні види повторень. З одного боку, ми маємо те, що можна описати як повторення, як це звичайно розуміється і практикується, а з іншого боку, є те, що можна назвати «осмисленим» повторенням.

Перший різновид полягає в механічному повторенні, яке саме по собі позитивно впливає на поліпшення пам'яті.

Розуміння того, що мається на увазі під «осмисленим повторенням» (якщо його насправді можна так назвати взагалі), можна легше досягти, як тільки ми зрозуміємо, що ключ до навчання – це вивчати те, що ми робимо, переносити те, що вивчається, на практику.

Більшість людей вважає, що механічне повторення не буде настільки ефективним, як «осмислене», або «уважне», де ви повністю зосереджені, оскільки у другому випадку повторення слова з його усвідомленням ми можемо звернути увагу на таке:

- як сказано це слово;
- яка артикуляція і як ми говоримо;
- як цей звук змінюється залежно від того, як змінюється форма нашого рота;
- різні звукові елементи (голосні, приголосні, тональні тощо), які складають це слово;
- як це слово звучить для нас;
- як слово, яке висловлюється, співвідноситься з тим, що чуємо ми і як його вимовляють інші;

– слова, які можуть звучати подібно або ж слова, які можуть мати схоже значення.

Чи може така практика навіть називатися просто «повторенням», є спірним питанням. Проблема в тому, що це – найбільш загальний термін, щоб описати цілий спектр практик, які зовні виглядають як повторення. Тож люди можуть використовувати один і той самий термін, але насправді можуть описувати дуже різний досвід.

Коли людина активно займається повторенням і відслідковує якнайбільшу кількість вищезгаданих моментів, то вона може з більшою легкістю досягти задоволення від отриманих результатів. Такий розумний підхід і є тим, до чого треба прагнути, якщо ми хочемо досягти максимуму від навчання.

Повторюючи, здається, що ми просто повторюємо. Це не спонукає нас замислитися над тим, що ми повинні зробити, щоб це привело до результатів. Тому краще відійти від думки, що воно допоможе нам щось дізнатися. Натомість ми повинні рухатися в напрямку використання мови та практики, що заохочує нас бути активними у навчанні, досліджуючи різноманіття, законності та тонкощі в чомусь новому, з того, що ми вивчаємо.

Однією з порад може бути така: перш ніж щось повторити, потрібно більш уважно навчитися слухати те, що ми чуємо. Щодо вимови, то потрібно звертати увагу на те, щоб вирізнити якомога більше елементів із того, що бажано покращити. Тому, коли ми надалі «повторюємо», у нас уже є чітка слухова пам'ять про те, над чим ми працюємо. Потім, коли ви проговорюєте, уважно слухайте те, як ви говорите. Чи відповідає вимова аутентичній? На що потрібно звернути увагу? Чи правильно вимовляється звук? Чи був правильний ритм? тощо.

Займаючись подібною практикою, ми «змушені» бути більш уважними і більше опікуватися тим, що ми говоримо і як. Це сприятиме навчанню, скориговуючи те, що ми робимо, відповідно до нашого вдосконалення розуміння та усвідомлення. Водночас ми також тренуємося бути більш уважними, саме тому, якщо з плином часу ми перетворюємо це у звичку, ефективність навчання значно покращується.

Утім, і кількість повторень у вивченні мови впливає на результат. Різниця між одним і двома повтореннями велика, йдеться про запам'ятовування інформації. Між двома і трьома вона величезна. Наш мозок працює не для того, щоб запам'ятовувати непотрібну інформацію. Отож, коли навчання здійснюється систематично, це приносить вагомий результат. Система в процесі навчання і повторення робить різницю помітною з плином часу і докладеними зусиллями.

Дослідники склали орієнтовний графік повторень, якого слід дотримуватися для запам'ятовування точної інформації, що наймовірно важливо під час вивчення іноземної мови:

- друге повторення проводять через 40–60 хвилин після першого;
- третє повторення проводять приблизно через 3–4 години того самого дня;
- четверте повторення проводять наступного дня.

Проміжки часу між повтореннями потрібно по можливості збільшувати, але число повторень повинно бути таким, щоб протягом необхідного проміжку часу інформація не зникала.

Стає очевидним, що чим більше ми стикаємося з важливістю інформації, тим більш важливим для нас стає запам'ятовувати і запам'ятовувати швидше.

Якщо ми візьмемо лише один принцип і випустимо з використання всі інші з метою наголосити на їх важливості, це буде очевидно. Отже, варто звернути увагу й на такий важливий аспект, як візуальна пам'ять.

Візуальна пам'ять.

Як показують дослідження, лише близько 30% відсотків спілкування є вербальними, решта – фізичним або через тон голосу. Ми дійсно не зможемо зрозуміти, як живуть іноземці, як і коли сміятися над їхніми жартами або знайти друзів, не розуміючи мови.

Цей метод є таким же старим, як і саме вивчення. Люди користуються цим методом для передачі інформації і навчання споконвіку, пов'язуючи навіть два слова, не поєднані між собою логічно.

Контекст є ключем до посадки нової інформації у короточасну пам'ять і шляхом «осмисленого» повторення, переведення її в практичні уміння, навички тощо.

Методи візуальної пам'яті є одним із найпотужніших способів прийняти інформацію, якої бракує в контексті, і перетворити її так, щоб вона стала частиною активної пам'яті. Інакше кажучи, потрібно надати слову (щодо мови) контекст, який є для конкретної особи значимим.

Дослідження показало, що якщо сфокусуватися тільки на виокремленому складі слова під час спроби його запам'ятати, мозок здатний запам'ятовувати ненаголошені склади без особливих зусиль. Це дає нам змогу значно зменшити свої зусилля, зосередивши увагу лише на важливій частині слова й сфокусуватися наній, що сприяє правильній вимові слова (тональні мови є винятком із цього правила).

Виокремлений склад слова – це просто склад, який найбільше виділяється. Після визначення виокремленого складу слова потрібно асоціювати слово/склад в зображення. Це становить

основу всіх візуальних методів пам'яті, і за допомогою них вивчення слів буде значно покращувати результативність вивчення мови.

Є також ідея чуттєвої пам'яті, яка полягає в тому, щоб запам'ятати іноземні слова, які не мають асоціацій. У цьому разі іноземним словам варто надати «контекст», створюючи асоціації.

Варто зазначити такі шляхи, як створити асоціації, пов'язані з новими словами:

- якомога більше почуттів;
- залучення звуку, запахів і емоцій;
- включення активності у зображення, оскільки зображення, що включають у себе рух, залишаються у пам'яті довше;
- максимальна унікальність під час створення асоціативного контексту. Чудернацькі зображення запам'ятовуються набагато більше, ніж звичайні зображення. Якщо ви намагаєтеся запам'ятати машину, уявіть, що вона з басейном усередині або нею керують прибульці (щось абсолютно божевільне);

– використовуйте яскраві кольори. Доведено, що чорні, сірі та білі зображення важче запам'ятовувати, ніж зображення з яскравими кольорами.

Так ми отримуємо унікальні асоціації, організовані за допомогою нашої пам'яті.

Механічне вивчення сотень нових слів із надією згадати їх у момент, коли це потрібно, є неефективним. Інакше кажучи, надаючи новий для нас лексичі унікальність, ми допомагаємо собі в її запам'ятовуванні.

Варто зазначити, що важливу роль також відіграє й обсяг пам'яті. Найбільш ефективний спосіб збільшення обсягу пам'яті полягає в систематичності. Регулярне вивчення, «усвідомлене» повторення та індивідуально забарвлені асоціації структурованого матеріалу допомагають вибудувати систему.

Такий спосіб запам'ятовування, однак, потребує багато часу для створення образів. Щоб скоротити необхідний для вибудовування асоціацій час, варто скористатися здатністю мозку подавати інформацію логічно.

Наприклад, ми можемо організувати свій новий словник так:

- слова, які можуть функціонувати як різні частини мови;
- структурування за тематикою;
- слова, які мають більше, ніж одне значення;
- організація залежно від призначення;
- слова чоловічого/жіночого/середнього роду тощо.

Висновки і пропозиції. Варто зазначити, що кожен метод заслуговує на увагу і сам по собі не приносить максимальних результатів. Поєднання їх і узяття до уваги індивідуальних особливостей допомагають запам'ятовувати більше потрібної інформації за менший проміжок часу.

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що метою роботи не було розкриття сутності всіх методів навчання, які сприяють легшому запам'ятовуванню нової інформації. Проте переконані, що їх поєднання та упровадження в навчальний процес дадуть змогу якісно вплинути на отримання значно вищих показників знань.

Список використаної літератури:

1. Жицька С.А. Підготовка курсантів вищих військових навчальних закладів до професійно-комунікативної діяльності за допомогою методу комунікативних завдань. *Advanced education*. 2014. Вип. 1. С. 13–20.
2. Антощук Є.В. Метод невербальних асоціацій. *Завуч*. 2007. № 30. С. 13–14.
3. Антощук Є.В. Знайомтесь, ваша пам'ять: швидка педагогічна допомога від Української школи ейдетики. Київ : Вирій, 2009. 192 с.
4. Герасимчук І.В. Психолого-педагогічні умови організації групової діяльності курсантів у навчанні іноземної мови. *Хмельницький*, 2004. 232 арк.: рис. Арк. 168–185.
5. Калініна Н.В. Сучасні дослідження шляхів вивчення іноземної мови. *Технології XXI ст.:* матеріали 14-ої Міжнародної науково-методичної конференції. Суми : СНАУ, 2007. С. 9.
6. Матюгин І.Ю. Как запоминать иностранные слова. Москва : Эйдос, 2009. 154 с.
7. Матюгин І.Ю., Рыбникова І.К. Методы развития памяти, образного мышления, воображения. Москва : Эйдос, 1996. 60. с.

Krashevskaja S. Methods to remember foreign words by students of non-language higher education institutions

The article analyzes the psychological and pedagogical aspects of the study of foreign language and foreign vocabulary in particular. We are constantly confronted with the huge amounts of information. Not all of it our brain considers important, and therefore, not all information are capable of remembering. The activation of the brain directly affects the improvement of memory. But the problem of memorizing is considered, as the influence of many factors, according to which in the study of lexical units, the result of memorizing and the perception in general is improved considerably. On the basis of observations and analyzing the research of methodologists, the key factors of influence on the solution of the tasks which are put were selected. As you know, repetition is the basis for transferring information into a qualitatively new level. The experience of many scholars gives us an answer as to how to cover more areas of information in the most effective way. It is worth emphasizing that the combination of different methods and means shows itself to be most effective in assimilating the information.

In the course of the study, it was also discovered that the structuring of material perception and systemicity are the most effective means of effective study of lexical units.

An important if not the most crucial role, is played by memory itself and the way we use it to gain knowledge and to provide information. Basically, with the increase in the volume of study of the material, there is a problem of memorization. Different types of observations indicate that the active process of brain activity constantly involves memory and attention. Whether as a basis for a personal experience or as a communicative and cultural memory. Recent studies show that in the process of a particular language learning incredibly important role is played by an oral communication and the communicative memory itself. Impressions of a vivid communication are always associated with "meaningful" repetition, associative thinking, attention, and logical representations (and, hence, the use of) the information. It always involves visual perception, feelings and emotions. Each communication is unique, and therefore unforgettable. So, the ineffectiveness of a mechanical study needs to be replaced by more effective methods. Attention is drawn to the integration of these aspects into teaching studying. It was found during the research that structuring of material perception and systematic approach are among the most effective means of efficient study of lexical units.

Highly important aspects when considering the issue are aspects such as: active memory and repetition; activation of visual memory; and associative thinking.

Key words: *research, ways of study, practical use, recommendations, context, productive skills, combination of methods, visualization, life situations.*